

(нині Вроцлав). Розбудова у 19 – на початку 20 ст. фабрично-заводського виробництва у Б. значною мірою базується на привозній сировині. 1910 шість парових млинів міста переробляли зерно, придбане в українських губерніях Росії. За такою ж схемою виготовлялися напівфабрикати з кінського волосся і щетини, які потім відправлялися для виготовлення кінцевого продукту до Швейцарії, Франції, Італії, Англії й за океан.

За радянської доби зміна формату торговельно-економічних відносин Б. обернулася втратою традиційних зарубіжних партнерів. Після завершення Другої світової війни місто поповнилося новими осередками легкої і харчової промисловості. 1961 у Б. стала до ладу потужна насосно-перегінна станція міжнародного нафтопроводу “Дружба”, яким транспортується пальне до країн Центральної Європи. Прокладений у 1990-х рр. нафтопровід Одеса–Б. за схваленим 2007 планом добудови має з’єднатися з Гданськом (Польща).

Літ.: Barącz S. Wolne miasto handlowe Brody. – Lwów, 1865; Історія міст і сіл УРСР. Львівська область. – К., 1968; Броди: Зб. ст. і нарисів. – Дрогобич – Львів, 2003.

М.М.Варварцев.

БУДДИЗМ – 1) релігійно-філософська система (комплекс ідей та спосіб життя), що виникла в стародавній Індії (6-5 ст. до н.е.); 2) одна з трьох світових релігій, що розвинулась на ґрунті цієї релігійно-філософської системи. Назва походить від прозвиська царевича Сіддхартхи Гаутами (623–544 до н.е.) – Будда, що означає “пробуджений”. Основи буддизму складають 4 істини, відкриті Буддою (викладені в його проповіді “Про чотири благородні істини”): 1) існує страждання; 2) існують причини страждання – це наші бажання; 3) існує можливість припинити страждання – це повне викорінення бажань; 4) існує шлях до припинення страждань – це шлях моральної досконалості. Основні напрями буддизму: хінаяна (мала колісниця) – сповідує ідеал індивідуального порятунку і відсторонення від світського життя; махаяна (велика колісниця) – сповідує ідеал загального порятунку всіх живих істот, заохочує до буддизму широкі суспільні верстви. Основне канонічне джерело буддизму – збірка текстів, складених у 1 ст. до н.е. на острові Цейлон, – Типітака (означає “Три кошики”).

Буддизм поширений у східних країнах: Бірма, Бутан, В’єтнам, Камбоджа, Китай, Лаос, Монголія, Непал, Південна Корея, Таїланд, Шрі-Ланка, Японія. Серед послідовників буддизму в Індії – гімалайські народи Ладаку та Сіккуму, тибетські біженці, в Російській Федерації – буряти, калмики, тувинці. У багатьох країнах склалися особливі варіанти цієї релігії, власні обряди, унікальні зібрання канонічної літератури, специфічні напрями в мистецтві. Наприкінці 19 – початку 20 ст. буддизм проник до Європи й Америки. Нині загальна кількість його послідовників складає 6 % населення Землі.

В Україні буддизм почав поширюватися наприкінці 1980-х, а його перші громади були зареєстровані 1991. Протягом 1990-х рр. був представлений тут, переважно, традиціями та школами корейського, тибетського, японського буддизму. Нині в Україні функціонують офіційно зареєстровані осередки таких буддистських напрямів: корейського ордену Чогьо, тибетської школи Карма Каг'ю, тибетського ордену Лунг-Жонг-па (традиція н'інгма), японського ордену Ніппондзан Мьоходзі. Є й послідовники школи тхеравада (традиція хінаяни). Центром буддизму в Україні є м.Донецьк, в якому існують буддистські монастирі, виходить періодичний альманах "Шляхи Будди", що намагається відображати різні буддистські напрями. Центри тибетської школи Карма Каг'ю, об'єднані в Українській Асоціації буддистів школи Карма Каг'ю (штаб-квартира – в Ужгороді), створеної 1996. Асоціація має власне періодичне видання "Буддизм сьогодні".

Літ.: Conze E. Buddhism: Its Essence and Development. – London, 1963; Guenther H.V. Buddhist philosophy in Theory and Practice. – Baltimore, 1972; Bechert H., Gombrich R. The World of Buddhism: Buddhist Monks and Nuns in Society and Culture. – London, 1984; Буддийский взгляд на мир. – СПб., 1994; Лысенко В.Г. и др. Ранняя буддийская философия. Философия джайнизма. – М., 1994; Введение в буддизм. – СПб., 1999.

І.В.Отрошенко.

“БУДИТЕЛІ” (від чеського слова “buditel” – той, хто пробуджує) – назва визначних громадських та політичних діячів періоду національно-культурного відродження слов'янських народів Австрійської імперії кінця 18 – 1-ї половини 19 ст., котрі боролися проти освіченого абсолютизму Габсбургів і національного гніту, за пробудження національної свідомості, збереження і розвиток рідної мови, літератури й культури, народних традицій, відстоювали ідеї слов'янської єдності й солідарності споріднених народів у цій боротьбі. Початок “будительському” періодові в історії слов'ян поклали діячі чеського національного руху, відомого як “чеське відродження”, які боролися за відродження чеської мови, літератури, науки й культури, що перебували в занепаді внаслідок політики національного гніту і понічуження, яку проводили Габсбурги. Діяльність чеських “Б.”, найвідомішими серед яких були Я.Коллар, Ф.Палацький, П.Шафарик, В.Ганка, Й.-К.Тил та ін., сприяла пробудженню національної свідомості чеського народу, пожвавленню процесу культурного самовизначення інших слов'янських народів, розвитку міжслов'янських культурних взаємин, у т.ч. з діячами культури Росії та України (“Послання славному Шафаріку” Т.Шевченка). Хвиля національно-культурного відродження охопила й Закарпатську Україну, де в середині і 2-й половині 19 ст. з'явилася ціла плеяда талановитих літературно-громадських діячів (переважно представників греко-католицького духовенства) – І.Базилович, О.Духнович, М.Лучкай,